

Atzinīgi vērtēju rakstnieces Daces Priedes romānu par Johanu Ulrihu Šverinu, Alsungas valdnieku un katoļticības atjaunotāju. Suitu novads ir krāšņa perle Latvijas vainagā. Tas veido savdabīgu kultūras areālu, kas ir latvisks, bet vienlaikus izceļas ar savu oriģinalitāti un pievilcību.

Pirms dažiem gadiem piedalījos Sv. Mikeļa svētkos Alsungā. Dievkalpojumā mani pārsteidza dziedājumi, kuros pārsteidzoši tika apvienotas gregoriāniskās melodijas ar suitu dziedāšanas stilu, tā rezultātā panākot gregoriānisko dziedājumu ļoti veiksmīgu inkulturāciju Latvijas vidē.

Paldies romāna autorei, kura ir aktualizējusi Johana Ulriha Šverina piemīņu; pateicoties viņam, Alsungas novads lielā mērā ir ieguvis to krāšņumu un pievilcību, kas tam piemīt.

Zbigņevs Stankevičs, Rīgas arhibīskaps metropolīts

Vēsturisko faktu skavās iespiesta dzīva dvēsele un miesa, cilvēciska iejūtība un līdzjūtība visaugstākajā pakāpē. Baudu!

Agris Dzenis, vēsturnieks

Grāmatas vēstījums ir kā krāsaina villaine, kuru Dace Priede ar sev raksturīgo drosmi uzdrīkstas izņemt no suitu dzīves gara bagātību pūralādes, lai no jauna pavēstītu stāstu par nepelnīti aizmirstu personību. Vēsturisko notikumu atainojums caurausts ar nesaraucamas un nesagraujamas mīlestības stīgām – mīlestības uz savu zemi, saviem sapņiem, Dievu un cilvēku. Šis ir stāsts par patiesu un skaistu mīlestību.

Dace Blathena, Kurzemes Radio žurnāliste

Lasīju lēni, izbaudot katru vārdu kā veldzējošu avota ūdens malku. Paldies, ka nebaidījies pavērt aizvēsturisko priekškaru un ļāvi paskatīties ar pavisam citu skatu uz seniem un nostāstu apvītiem notikumiem. Visi romāna tēli ir tik dzīvīgi, ka man šķiet: esmu viņiem blakus, tikai aiz stikla sienas. Tas spēks, kas nāk no viņiem, daļēji iemiesojas arī mūsos.

Ilgā Leimane, folkloras kopu "Suitu sievas" un "Suitu vīri" vadītāja

Daces Priedes grāmata "Kur sarkanas ogas auga" nepretendē uz vēsturiska romāna statusu, bet ir balstīta rūpīgā arhīvos atrodamo dokumentu izpētē un ļauj palūkoties uz gandrīz četrusimtdesmit gadu senu pagātņi no atšķirīga skatupunkta. Daces Priedes aprakstītais Ulrihs fon Šverins ir ne tikai drosmīgs karavīrs un rūpīgs savu īpašumu pārvaldītājs, bet arī romantisks vīrietis un mīlošs ģimenes galva. Ne velti viņa darbības rezultāti suitu novadā joprojām ir godā un cieņā.

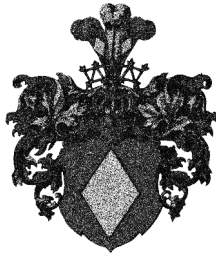
Juris Lipsnis, folkloras kopas "Suitu dūdinieki" vadītājs

Johann Ulrich von
Tschering
H

DACE PRIEDE

Ķur sarkanās ogās auga

ZVAIGZNE

Artūra Bērziņa vāka dizains

Grāmatā izmantoti šādi attēli:

2. lpp. Johana Ulriha fon Šverina portrets. Pēc autores apraksta zīmējusi Guna Miķelsone.
Johana Ulriha fon Šverina oriģinālais paraksts.
334. lpp. Alsungas baznīcas kriptā. Zondējis ainavu arhitekts Guntis Kalniņš 16.02.2011.
336. lpp. Litogrāfija "Alsungas ainava 1805. gadā". // Attēls no izdevuma
Minkelde K.J. Ansichten, 1823
335. lpp. Johana Ulriha fon Šverina ap 1634. gadu rakstītais fundācijas akts:
Latvijas Valsts Vēstures arhīvs, 1100. fonds, 13. apraksts, 1369. lieta, 9. lpp.

Dace Priede

KUR SARKANAS OGAS AUGA

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja un redaktore *Bārbala Simsons*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-3992.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Dace Priede, 2019

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums, Apgāds Zvaigzne ABC, 2019
ISBN 978-9934-0-8425-6

Grāmata veltīta viedam priesterim,
sirsnīgam Cilvēkam, uzticamam Draugam,
šīs grāmatas iedvesmotājam
un palīgam Andrim Vasiļevskim.

PRIEKŠVārDS

Tikai pateicoties priesterim Andrim Vasiļevskim, es iepazīnos ar suitiem, suitu kultūru, suitu baznīcu un, protams, Ulrihu fon Šverinu. Mans nodoms nebija rakstīt vēsturisku pētījumu par Alsungu un tās īpašniekiem – to lieliski izdara vēsturnieki. Nē, mans uzdevums bija izprast tā izcilā cilvēka personību, kura darba augļus redzu vēl 400 gadu pēc viņa nāves. Pat ja nepiekrītu visam, tas man neliedz apbrīnot tik harismātisku cilvēku. Tāpēc šis ir tikai mans redzējums bez pretenzijām uz vēsturisku patiesību, lai gan man darbā ir palīdzējuši divi cienījami vēsturnieki, brīnišķīgs latīņu valodas tulks, arhīvu pētnieks un priesteris.

Tā kā Kurzemē esmu ienācēja, mani daudz kas interesē vietās, kurās nākas būt. Tā savulaik mani ieinteresēja, ko Kuldīgas karogā dara *tā sieviete*, un tāpēc radās grāmata “Snieg purpura sniegs” – mana versija par Kuldīgas Katrīnu. Protams, mani interesēja, kas ir suiti, kāpēc viņiem savs ģerbonis, kas nosaka to, ka viņi ir tik ļoti savi, un, protams, ticības jautājumi. Tad manās ausīs nāca versija, ka vārds “suiti” esot cēlies no vārda “svīta”, Šverina svīta. Un tālāk jau akmens ripoja no kalna – kas ir Šverins? Visos viegli pieejamos materiālos lasu, ka tas bijis paplucis muižniecīgs, kas ar varu licis saviem zemniekiem valkāt apmetņus ar kapucēm un dīvainus poļu tērpus, apprecējis katolieti un ar draudiem spiedis nelaimīgos luterāņus pāriet katolīcībā. Un vēl daudz citu muļķību... Ja par kādu cilvēku rakstīts tik daudz slikta, taču redzu krāšņos suitu tērpus un

to, ka katoļticība Alsungā saglabājusies par spīti milzīgajam luterāņu spiedienam, saprotu, ka tur kaut kas nav lāgā. Un sāku pētīt.

Jā, nostāstu un nepatiesību bijis daudz. “No vienas puses un no otras puses. Šausmīgi daudz taisnību. Nojukt var, ja nav savējās,” teicis Imants Ziedonis. Tad nu šī ir mana taisnība – tāda, kādu to redzēju es. Var patikt, var nepatikt.

Skatos uz izcilajiem suitu tērpiem un domāju – ja tie būtu uzspiesti ar varu, vai tiešām tos tik rūpīgi nodotu no paaudzes paaudzē? Ja visapkārt baznīcās nedrīkst dziedāt tautasdziesmas, bet šeit tās skan – vai tas arī ir panākts ar varu? Un tautastērps kā svētku ģērbs baznīcā? Kur vēl tā ir? Un suiti! Šverina svīta? Vai vārds būtu saglabājies, vai ļaudis tā vēlētos saukties, ja kungs būtu bijis tāds varmāka? Kā viens cilvēks nepilnos piecos gados varēja padarīt tik daudz, ka viņa aizsāktais nezūd? Visapkārt zūd, bet pie suitiem – ne?

Apbrīnojama tautas atmiņa, apbrīnojama kultūras telpa, un varbūt ir pēdējais laiks godināt cilvēku, kurš to visu aizsāka, – Ulrihu fon Šverinu un viņa sievu Barbaru fon Šverinu. Speciāli uzsveru šos *fon*, jo dokumentos, kuri nonākuši manā redzeslokā, viņi saukti par grāfiem (lai kā man iebilstu vēsturnieki). Ticamākās vēsturiskās ziņas par viņiem apkopotas Dr. L. Golmerta, **grāfu** Vilhelma un Leonharda fon Šverinu kopdarbā “Fon Šverinu dzimtas vēsture” (*Geschichte des Geschlechts von Schwerin*), kas izdots Berlīnē 1878. gadā. Turklāt manis atrastajos dokumentos Barbara Konarska tiek saukta par grāfieni. Bet, ja Šverinu saknes meklējamas Pomerānijā, Šverīnas grāfistē, – tā rakstos pirmoreiz pieminēta 1178. gadā – tad kas viņus būtu pazeminājis par baroniem?

Kāpēc nekur nerodu plaši publicētas ziņas, ka Ulrihs Šverins bija viens no 16 bruņniecības tiesas jeb sola tiesnešiem, tas ir, viens no 16 ietekmīgākajiem cilvēkiem Kurzemes-Zemgales hercogistē? Viņš bija pirmais no hercogistes **lielajiem** muižniekiem, kurš pieņēma katoļticību, un viņa aktivitātes sākotnēji nesastapa pretestību ne no muižnieku, ne hercoga puses.

Lasu nostāstu par to, kā Sprīstiķis un Čagalis gājuši uz Pēterburgu sūdzēties par bargo kungu Šverinu. Uz Pēterburgu? Ja bargā

kunga Ulriha Šverina laikā valdnieks ir Polijas karalis Vladislavs IV, tad kāpēc jāiet uz Pēterburgu? Loģiski būtu doties uz Varšavu, nu, vismaz Viļņu. Laikā, kad valdnieks ir Pēterburgā, Alsungā jau valda Bīrons, jā – par viņu varētu sūdzēties Krievzemes galvaspilsētā, taču Bīrons muižas savā īpašumā iegūst 1728. gadā, kad nevienam no Šveriniem Alsungas īpašumi vairs nepieder, bet Ulrihs jau sen kā miris.

Interesanti, ka katoļticība Kurzemes hercogistē no 1561. līdz 1617. gadam (56 gadus) bija aizliegta ar likumu. Ar skumjām lasu, ka 1634. gadā Šverins atņēmis baznīcu luterāņiem un atdevis katoļiem. It kā Lēnu, Aizputes, Zlēku, Kuldīgas Sv. Katrīnas, Durbes, Skrundas, Dundagas, Ārlavas, Stendes, nemaz nerunājot par Rīgu, baznīcas nebūtu atņemtas katoļiem un atdotas luterāņiem vai vienkārši pēc kārtas degušas (aptuveni vienā laikā) – kā Alsungā, Talsoš, Apriķos, Skrundā, Alūksnē, Burtniekos, Dolē, Lielaucē u. c., lai atbrīvotu vietu nākamajai konfesijai. Protams, nav jau tiešu pierādījumu, kāpēc dega, tikai nodegušo vietā uzreiz tiek celta citas konfesijas baznīca. Pēc tam atrodu dokumentos, ka baznīca pilnībā pārgāja Šverinu dzimtas īpašumā tikai 1642. gadā – piecus gadus pēc Ulriha nāves.

Lasu, ka Alsungas miests Šverina laikā panīcis, bet citviet – ka līdz 1658. gadam te pastāvējusi liela zirgaudzētava. Lai izaudzētu un apmācītu labu zirgu, vajadzīgi vismaz pieci gadi. Ja Ulrihs kara zirgu audzēšanu sāka no nulles, tad pirmie viņa audzētie zirgi savas gaitas sāka tikai pēc viņa nāves. Zirgs nav cūka un nevar divreiz gadā atnesties. Ja kumeļš pie mātes ir vismaz divus gadus, tad ir tikai loģiski, ka 1658. gadā tur ir liela zirgaudzētava. Darbu, ko iesāka Ulrihs Šverins, iznīcināja poļu-zviedru karš. No 1640. līdz 1649. gadam Kurzemi piemeklēja pastāvīgi neražas gadi – kā lai miests plaukst? Vai neražā (laika apstākļos) arī vainojams Šverins?

Kā gan cilvēks, kurš Alsungā valdīja nepilnus piecus gadus (no 1633. līdz 1637. gadam), ir atstājis tik tālejošas sekas? Atrodu, ka Ulrihs Šverins, kurš ieviesis katoļticību, bijis viens no piecpadsmit bagātākajiem cilvēkiem Kurzemes-Zemgales hercogistē, jau

1631. gadā (vēl pirms atgriešanās Alsungā) ierakstīts bruņniecības matrikulā (tur ieskaitīja tikai par patiesiem un lieliem nopelniem) un bijis bruņniecības sola tiesnesis. Pavisam hercogistē tik augsts tituls bija 119 cilvēkiem.

Polijas karaļa Sigismunda III pāžs un kambarkungs ir kas līdzīgs mantzinim – atslēgu turētājs. To visu uzzinot, spriedu – kā gan cilvēks, kuram karalis uztic visas karalistes mantu, var piecos gados nolaist līdz kliņķim SAVU valsti, kā vietumis lasāms. Kaut kas tur *neklapē!* Turklāt arī Vladislavs IV, Sigismunda pēctecis, rūpējas par Šverinu, un, visticamāk, Šverins ir karaļa pilnvarotā persona Kurzemes hercogistē.

Lasu, ka luterāņu mācītājs Lizanders, vecs vīrs, līdz ar Šverina ierašanos 1634. gadā padzīts no Alsungas, bet dokumentos atrodu faktus, ka vēl 1636. gadā viņš vadījis luterāņu dievkalpojumu Alsungas baznīcā un lūdzis iespēju rudenī novākt ražu. Turklāt viņu padzen nevis Ulrihs, bet Žemaitijas bīskapa rīkojums atdot baznīcu katoļiem. Jāatceras arī, ka Barbara un Ulrihs pieprasīja no mācītāja latviešu valodas zināšanas atšķirībā no vāciešiem, kas uzskatīja, ka bauram jāsaprot “cilvēku” valoda. Baznīcai, starp citu, tika dots un apstiprināts Sv. Barbaras vārds, kas gadu gaitā kaut kur pazudis.

Šie ir dokumentāli pierādāmi fakti – tādi, kurus apstiprina taustāmi dokumenti. Grāmatas beigās ir ievietotas atsauces, lai katrs varētu pārliccināties par manis teiktā patiesīgumu. Jūtat, ka paplukušais muižnieķelis ir atkāpies un tā vietā parādās gudrs, kaujās rūdīts virsnieks, augstmanis ar varu un bagātību, kurš māk pārvaldīt īpašumus?

Labi, pietiks vēstures, droši vien kāds vēsturnieks mani apstrīdēs, bet šajos punktos, ko minēju, mani apstrīdēt nevar, jo tos apstiprina dokumenti. Taču beigsim vēstures īso kursu un ķersimies pie literatūras!

Par grāmatas tapšanu īpaša pateicība vēsturniekiem Agrim Dzeim un Reinim Norkārklam, arhīvu urķim Jurim Vītolam, latīņu valodas zinātājam Dainim Zepam un priesterim Andrim Vasiļevskim, kurš bija mans konsultants teoloģiskajos jautājumos.

Autore

Ulrihs, pilnā vārdā Johans Ulrihs fon Šverins, sēdēja savā iemīlotākajā krēslā, kas viņam atgādināja – bet tikai atgādināja – tēva krēslu. Tas bija plats un ērts, ar augstu atzveltni, patīkami ielocītiem elkoņu balstiem un divām lauvas galvām uz atzveltnes galiem. Viņš vēroja uguni kamīnā. Vienmēr bija patīkami skatīties, kā liesmiņas ložņā pa pagalēm, kā tās no melnām kļūst sarkanīgas, oranžas un tad melnas, kā spēlējas krāsas un reizēm atskan pa sprakstam, un tad uzvirto smarža no kāda sveķaināka koka. Reti viņam šajos gados bija nācies tā mierīgi sēdēt un bezmērķīgi raudzīties ugunī. Parasti dienas bija piepildītas ar darbiem, pārbraucieniem, inspekcijām un nepārtrauktu vēstuļu rakstīšanu. Beidzot viņš bija spiests vaļoties. Polijas sniegs brīžiem ir neapbrēķināms. Nu bija laiks pārdomāt visu un censties kaut mazliet izanalizēt dzīvi, tā sacīt, sakārtot savas vēstures lappuses. Smags bija padevies šis gads, ai, cik smags. Tik ilgi bija kalpots karalim Sigismundam III¹, tik ilgi, un pavasarī kungs bija miris. Tas gandrīz vai nozīmēja kalpošanas beigas, jo viņš taču galmā bija ienācējs, tātad svešais. Un tas nekas, ka viņš ilgu gadu bija karaļa Sigismunda kambarkungs un pārvaldīja tā īpašumus, tas nekas, ka plecu pie pleca karā jāts, tas nekas, ka viņš zināja ne vienu vien karaļa noslēpumu. Kad karalis miris, visi gudri un visi grib no tā sev gūt labumu. Pēc karaļa nāves šķīta, ka visi pret viņu sazvērējušies. Vietējie muižnieki, pat tie, ar kuriem viņš bija piedalījies kopējās kaujās un kurus uzskatīja gandrīz par draugiem, – tādi kā Korfs un Rozens² un ne tikai tie – nostājās pret viņu. Milzīgā un ievērojamā fon Korfu dzimta bija izpletusies pa visu Eiropu, Nikolauss fon Korfs bija Ulriha māsas Lukrēcijas vīra Kristiana tāls radnieks, bet tas netraucēja Nikolausam skaust Šverinu. Savukārt Georgs fon Rozens bija tik pārņemts ar sevi, ka pat iedomāties nevarēja kādu esam tikpat veiksmīgu kā viņš.

Bija jau arī sīkāki gariņi, kas pēc karaļa nāves par katru cenu gribēja izkalpoties. Bet šie divi savulaik bija pietuvināti karalim tāpat kā Ulrihs, tāpēc viņš to nievas uztvēra kā atklātu nodevību. Atkal un atkal ausīs skanēja pārmetumi, kur smalkā auguma niecināšana tiešām bija mazākais: viņam gan pārmeta Radzivila³ nodošanu, gan netieši vainoja Jana Karola Hodkeviča⁴, ar kuru kopā Šverins bija piedalījies būtiskās kaujās, nāvē, sak, būtu bijis Ulrihs blakus, nekas tāds nebūtu noticis. Nevienam nebija noslēpums, ka Karols Hodkevičs rūpējās par toreiz vēl jauno censoni, palīdzēja tam ar padomu un ne tikai, un viņam patika, ja Ulrihs bija blakus kaujās. Bet tagad... bijušie draugi pārmeta gan izšķērdību, gan izkalpošanos, ko prastākā valodā sauca par pielīšanu, pat glēvulību, kas nu patiesi nebija taisnība. Un tas nekas, ka viņš tik ilgi bija pietuvināts karalim, tas nekas, ka viņš tagad galmā pārstāvēja visai ieredzēto Konarsku⁵ dzimtu, tas nekas, ka viņš jau gadus desmit bija ierakstīts Kurzemes bruņniecības matrikulā, tik un tā bija nepanesami, ka visus nopelnus spēja nolīdzināt tieši draugu nievas. Atkal un atkal, domājot par šo gadu, apziņā uzpeldēja senie aizvainojumi. Arī tas nekas, ka Sigismunda III pēctecis Vladislavs IV⁶ izturējās pret viņu ar cieņu, vēl vairāk – iecēla par savu rotmistru⁷, kavalērijas komandieri, saglabājot gan amatu, gan atalgojumu, gan visas līdz tam piešķirtās privilēģijas. Tam vajadzēja dziedināt niecinājumu, bet izrādījās – tas bija tik spēcīgs, ka vēl aizvien nelika mierā. Velti Vasiļevss mudināja ieklausīties ienaidnieka teiktajā, jo nedraugs pasakot daudz vairāk patiesības nekā draugs. Pat tas nelīdzēja. Protais, šobrīd bija miera laiks, par to būtu jāpriecājas. Viņu un viņa vīrus vairs nesūtīja nāvē, bet kaut kas traucēja, nebija sengaidītās apmierinātības. Drīzāk jau pēdējā laika miers bija kaitinošs. Vēl tagad sapņos viņš tik bieži devās kaujā: paceltu zobenu auļojoša zirga mugurā savas kavalērijas priekšgalā – tas bija baisi, bet tajā pašā laikā kutinoši pievilcīgi. Lai arī pamodies ar kliedzienu un aukstos sviedros, zināja – esmu dzīvs – un alka to pārdzīvot atkal un atkal. Jā, blakus bija zēni, dēli, pēc Sigismunda III nāves vairs nebija katru dienu jābūt galmā, tagad visi mita sievas Barbaras

muižā Gintališkē. Te bija miers. Jo vairāk tagad, kad beidzot bija iestājusies ziema un pat lielceļi aizputināti. Viņi bija ieputināti, un pat skaņas šķita apsnigušas, tikai kamīnā, viegli mirdzēdama, dega malca.

Viņš jūta, kā Barbara ienāk, viņa vienmēr tā ienāca – kā svaiga gaisa plūsma –, taču nepievērsa tai uzmanību. Tā bija sava veida spēlīte – ja viņš uzreiz neatsaucās, Barbara noteikti pienāks klāt. Šis bija salts vakars, un kamīnā kurējās uguns. Taču viņa nenāca, un Ulrihs atskatījās. Barbara pakniksēja. Tā pieklājās, tas bija viņas kungs un pavēlnieks, šis nebija parasts vakars. Viņai rokās bija vēstule.

– Parasti tu man vēstules nenes... – īsi paskatoties pār plecu, nevērīgi teica Ulrihs.

– Tā ir tik svarīga, ka nolēmu ienest pati. Ziņnesis sildās virtuvē, grib zināt, vai atbilde būs tūlīt vai ne.

– No kurienes tā ir? – To vieglo nedrošību balsī varēja sadzirdēt tikai Barbara.

– No mājām... – Tas nu bija izteikts. Barbara noturējās, lai nepateiktu “tavām mājām”, bet tad tas nozīmētu, ka viņiem ir katram savas mājas.

– Noliec tur, – viņš norādīja uz vēstuļu galdiņu.

– Tu pat nevēlies izlasīt, kas tajā ir?

– Šobrīd nevēlos, – Ulrihs atkārtoja, lai gan skaidri bija jaušams, ka vēlas.

– Labi. – Barbara nolika vēstuli un apsēdās blakus vīram uz otra krēsla.

Kamīnā iesprakšķējās pagale, asi kā šāviens. Pēc laba brīža Ulrihs piecēlās, noņēma ceļos pie sievas un paslēpa seju Barbaras svārku krokās. Tāds bērnišķīgs žests. “Kā viņam pietrūkst mātes,” jau kuru reizi nodomāja Barbara un gaidīja turpmāko. Pēc brīža Ulriha rokas uzmanīgi paslīdēja zem viņas svārkiem un meklēja mierinājumu.

Barbara mirkli saspringa. Ja rokas būs karstas, viņš ir nikns un tad var sagaidīt visu ko. Nē, rokas bija aukstas, ledusaukstas. Tātad viņš baidījās. Viņi abi tikai nojauta, kas ir vēstulē, bet bija jau

skaidrs – kamēr rokas ir aukstas, viņš vēstuli neņems. Barbara kļuva sevī pasmaidīja – ja rokas bija aukstas, viņa pagūs noķert kādu mirkli baudas arī sev – un atcerējās pašas pirmās aukstās rokas. Tas bija pirms gadiem desmit. Viņa ieradās karalaukā, kur Ulrihs komandēja 200 kavalēristu nodaļu kaujā pret zviedru karaļa Gustava II Ādolfa⁸ karaspēku Zemgalē. Tā parasti nenotika, sievietes nemēdza ierasties karalaukos, bet viņa ieradās īsi pirms kaujas. Ulrihs jau bija lūdzis vecākiem meitenes roku, bet saņēmis atraidījumu – kamēr nebūs pārgājis sievas ticībā, saderināšanās netiks paziņota. Bet viņa to vēlējās sev, šo mazo luterāņu princīti, kas kalpoja pašam karalim. Tikai sev. Paturēt un nevienam neatdot. Kaut pretēji vecāku gribai, kaut par šādu cenu. Tieši tāpēc viņa tik žilbinoši skaista kā mirdzoši nereāla parādība gaišā cerīnkrāsas tērpā, vaļējiem matiem un smaržu mākonī ietinusies, ieradās kaujas laukā. Tas bija tik negaidīti un pārsteidzoši, ka visi kā vēja pūsti pazuda no telts. Toreiz viņš tāpat paslēpa seju smaržīgajās svārkus krokās un sildīja rokas pie viņas karstajiem lieliem. Tā bija pirmā reize, kad viņa tam ļāva sev pieskarties un mierinājumam piedāvāja sevi. Pati piegāja klāt, pati to apskāva. Un tas, kurš piecēlās no viņas, vairs nebija puisītis ar aukstām rokām – tas bija vīrs, kurš kaujā uzvarēja. Arī Barbara bija uzvarējusi savā kaujā. Ai, daudzas alka pēc mazā princīša, kā viņas to sauca. Barbara vēl noskatījās, kā viņš aizjāj, savus vīrus vadīdams, siltām rokām turēdams zobenu, un devās prom, zinādama, ka viņš uzvarēs un tad viņa dosies tam līdzī uz pasaules malu. Tā arī notika. Nu tas bija viņas vīrs, viņas bērnu tēvs, un drīz pienāks laiks, kad viņa tam sekos.

Rokas bija sasilušas un iestājies miers. Tas allaž bija palīdzējis, palīdzēja arī tagad. Kad sasprindzinājums bija aizplūdis, viņš piecēlās, noslaucījās mutautiņā ar iniciāļiem, iesvieda to kamīnā, sakārtojās, tad vēl brīdi aizgriezies klusēja, ļaudams sakārtoties arī sievai. Pēc mirkļa Barbara, smaidīdama siltāko smaidu, nostājās viņam blakus pie kamīna, iesvieda arī savu mutautu ugunī un iesmējusies pastiepa viņam lūpas. Ulrihs noskūpstīja sievu un arī beidzot pasmaidīja.

– Padod man vēstuli. – Viņš siltām rokām to atplēsa, ilgi lasīja, tad pasniedza Barbarai. – Lasi tu.

Barbara gribēja iebilst, bet tad pārdomāja un paņēma lapas. Vajadzēja novērtēt šo uzticēšanos. Ulriha tēvs gulēja uz nāves gultas. Uz izveseļošanas cerību nebija. Vēstule Ulrihu sauca mājup.

– Kas tagad jādara? Brauksi?

– Ne tik ātri. Man tik daudz kas jāsakārto, – viņš teica lēni, skatīdamies ugunī.

– Labi, tad pastāsti, kas jādara.

– Vispirms atnes vīnu. – Arī tas bija viņu rituāls.

Barbara izvēlējās vīnu un pati to pienesa vīram, pagaidīja, kamēr viņš to novērtē un atzīst par labu esam, tikai tad ieteicās:

– Pastāsti man par savām mājām!

– Par tēvu nerunāšu, viņš man nedeva atļauju apprecēt tevi.

– Bet pirms tam?

– Tēvs ar mani lepojās, atbalstīja, gribēja dot labu izglītību – es taču biju vienīgais dēls –, bet tad satiku tevi un viss beidzās.

– Tātad es esmu vainīga tavās un ģimenes attiecībās? – Barbara vieglītiņām pasmaidīja.

– Nē, noteikti ne, ģimene ir vainīga, jo nespēja pieņemt manu izvēli. Savukārt es izvēlējos pašu labāko! – Ulrihs pastiepa roku, Barbara ielika tajā savējo, un Ulrihs to noskūpstīja.

– Labi, lai būtu. Un māte? Māsas? Tu nekad par to nerunā, bet tagad, kad mēs brauksim uz tavu dzimteni, man ir jāzina, ar ko rēķināties.

– Māte, – Ulrihs nopūtās, – mamma. Māte vienmēr centās visu noteikt, un līdz zināmam brīdim tēvs to ļāva. Viņš bija aizņēmts Kurzemes-Zemgales hercoga dienestā un maz bija mājās. Visu saimniecību vadīja māte. Viņa arī komandēja māsas, meklēja viņām preciniekus. Vecākā māsa Anna ir precēta ar fon Zībergu⁹, Margarete (Malgožata) ar fon Denhofu¹⁰, Benigna ar fon Bēru¹¹, Lukrēcija ar fon Korfu¹², Sofija ar Zavadski¹³ un visjaunākā – Marija Elizabete¹⁴, mazliet jaunāka par mani – nez kāpēc neprecēta... Izņemot fon Zībergu, kuru Anna sameklēja un apprecēja pati, un Zavadski, kurš

jau pēc laulībām kļuva par Gdaņskas kastelānu, visi pārējie mani svaini ir luterāņi. Jā, un vēl mums ir Bertolds.

– Kāpēc tāda nopūta?

– Saproti, Bertolds ir mazliet jaunāks par mani, bet neviens no vecākiem nav ar mani runājis par to, kas viņš tāds ir. Viņš ieradās jau pieaudzis, manis tajā laikā nebija mājās. Māte laikam viņu pieņēma par pārvaldnieku. Tēvs skaidri pateica – tev nav jāizturas pret viņu kā brāli, tajā pašā laikā viņš dzīvoja ar mums, ēda pie mūsu galda, izturējās tā, it kā būtu piederīgs ģimenei. Taču es redzēju, ka tēvam pret viņu nav nekādu siltu jūtu. Turklāt, pirms bijām sastrīdējušies, tēvs vienmēr uzsvēra, ka esmu viņa vienīgais un karsti gaidītais dēls. Bet es jau tolaik, kad man ar tēvu bija labas attiecības, mājās biju reti, varbūt pat nepiedodami reti.

– Nujā, sešas māsas un tikai tad tu, tas ir ko vērts.

– Kā to ņem... Es biju un esmu vienīgais vīriešu kārtas pārstāvis, no manis tika daudz prasīts. Es daudz mācījos, visu, sākot ar rēķināšanu un beidzot ar jāšanu, un bieži biju prom no mājām. Precizāk – prom biju biežāk nekā mājās. Jau 10 gadu vecumā mani atdeva par pāžu karalim Sigismundam III.

– Luterāņi? Katoļu karalim?

– Man nekad nav bijuši skaidri tēva dziļākie mērķi un uzdevumi, man tos neviens nepaskaidroja.

– Jā, bet tu vadīji 200 kavalēristus kaujā. – Tas tika teikts ar vāji slēptu lepnumu.

– Tas bija sen.

– Nē, tas bija vakar. – Viņa tam uzsmaidīja.

– Tā jau nevar teikt, ka mācības man būtu nākušas par ļaunu, bet man bija grūti.

– Nu tā kā nebiju ievērojusi, – Barbara īsi iesmējās.

– Tu mani spēcīgi ietekmē.

– Nerunāsim par to. Tu pieminēji māsas, bet māte?

Bija skaidri jūtams, ka viņam grūti runāt par ģimeni.

– Kad biju mazs, mātes klēpis man bija mīļākā vieta. Man tā patika sildīt pie viņas rokas, pils bija celta sen, un mūri iesila tikai vasaras vidū.

“Tad no turienes tas nāk.” Barbara atkal pasmaidīja. “Mammas dēls? Neticami...”

– Taču nekad nejutu, ka tas būtu vajadzīgs arī viņai. Nesaprotamā kārtā viņa mani tikai piecieta. Daudz biežāk dzīvoju pie savas aukles Marijas tālu prom no mājām. Jo saldāki man bija mirkļi pie mammas. Nerunāsim vairs par to! Bet tad es aizbraucu mācīties, un, kad pārrados, tur priekšā bija Bertolds.

– Tev tas sāpēja?

– Un kā tu domā? Tas laikam bija tas, kas mani sašķēla, un tad jau es pats meklēju vietas, kur mācīties un apgūt ko jaunu. Man šķita – māte pat jūtas atvieglota, ka manis nav. Vai tas maz saprotams – aiziet no ģimenes, no visa un visiem, ko mīli? Es domāju: ja aiziešu, man vairs nepaliks nekā, pilnīgi nekā. Tāpēc tik ļoti gribēju atgriezties un pārliecināt visus, ka neesmu ļauns, ka nevajag no manis atteikties, kā atteicās mana ģimene. Man ir sešas māsas, bet patiesībā nav nevienas, varbūt tik mazā Marija, un ne tāpēc, ka es nevēlētos ar tām satikties, bet tāpēc, ka to vīri ir citas ticības un sievietai ir jāklausa vīram, viņas tā audzinātas. Anna vispār ir stipri vecāka, un mūsu ceļi maz krustojās. Vai vari iedomāties, kā es, pavisam zaļš jauneklis, jutos, nonākot gluži citā vidē – es, luterānis, viens un vientuļš, kad visapkārt katoļi un liekas, ka nepārtraukti jāaizstāvas un jābūt kaujas gatavībā, kur visi ir tik zinoši un tu vienīgais kā tāds lupiņš.

– Tu nekad neesi bijis lupiņš! – Barbara teica strikti.

– Biju gan. Ja nebūtu bijis, būtu apprecējis tevi agrāk.

– Un tēvs?

– Tēvs kaut kā vienmēr gāja mātes pavadā. Kā viņa teica, tā bija. Barbara atkal pasmaidīja, laikam jau domādama ko savu.

– Tu gribēji, lai māte ar tevi lepotos? – jautāja Barbara.

– Jā, protams.

– Bet tēvs taču ar tevi lepojās?

– Ai, līdz brīdim, kad sagribēju apprecēt tevi. – Ulrihs paskatījās uz sievu mīlošām acīm.

– Tu nožēlo?